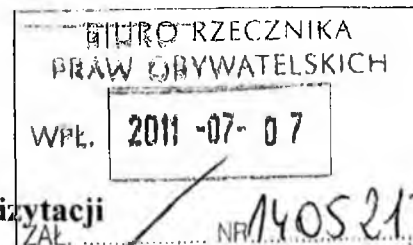

Warszawa, dnia 24 czerwca 2011 r.

RPO-672815-VII-720.4/11/PK

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
w Izbie Zatrzymań Wydziału Żandarmerii**

Wojskowej w Ustce

1. Wprowadzenie

Na podstawie Artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 1 czerwca 2011 r., do Izby Zatrzymań Oddziału Żandarmerii Wojskowej w Ustce, przy ul. Komandorskiej 172 (zwanej dalej: Izba) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP): Magdalena Chmielak (zastępca dyrektora KMP), Justyna Józwiak (politolog w zakresie resocjalizacji), Przemysław Kazimirski oraz Marcin Kusy (prawnicy).

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, jego przedstawiciele sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób osadzonych w Izbie, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji:

- przeprowadzono rozmowy na temat funkcjonowania Izby z mjr Robertem Majewskim - Komendantem Wydziału Żandarmerii Wojskowej w Ustce oraz ze st. chorążym Grzegorzem Rutkowskim - Komendantem Izby Zatrzymań;

- dokonano oglądu Izby, w tym: pomieszczeń dla osadzonych żołnierzy, pomieszczenia do podgrzewania posiłków, umywalni i toalet dla zatrzymanych, pomieszczenia depozytów, magazynu oraz pokoju dyżurnego;
- zapoznano się z następującą dokumentacją Izby: instrukcją obsługi izby zatrzymań, szczegółowym zakresem działania izby zatrzymań, rejestrzem użycia narkotestów, książką skarg i wniosków.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji przekazali Komendantowi Wydziału Żandarmerii Wojskowej w Ustce i Komendantowi Izby Zatrzymań oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Obowiązki osoby osadzonej w Izbie oraz Porządek dnia Izby Zatrzymań Wydziału Żandarmerii Wojskowej w Ustce.

2. Legalność pobytu

Izba funkcjonuje na podstawie rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 marca 2010 roku w sprawie izb zatrzymań (Dz. U. Nr 63, poz. 394), zwanego dalej rozporządzeniem.

Izba usytuowana jest na terenie Centrum Szkolenia Marynarki Wojskowej w Ustce. Z informacji przekazanych przez Komendanta Izby wynika, że z dniem 1 lipca 2011 r. Izba podlegać będzie Oddziałowi Żandarmerii Wojskowej w Szczecinie, nie zaś jak do tej pory Oddziałowi Żandarmerii Wojskowej w Gdyni. Zmiana ta związana jest z likwidacją Oddziału w Gdyni.

W wizytowanej placówce umieszczane są osoby zatrzymane w przypadkach określonych w art. 17 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. nr 123, poz. 1353, ze zm.).

Umieszczenie w Izbie można również zastosować wobec żołnierza będącego w stanie nietrzeźwości lub odurzenia w obiekcie zajmowanym przez organ wojskowy, a także w rejonie obiektów koszarowych lub zakwaterowania przejściowego jednostki wojskowej albo w innym miejscu wykonywania zadań służbowych lub w miejscu publicznym, który swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia, znajduje się w okolicznościach zagrażających jego zdrowiu lub życiu albo zagraża zdrowiu lub życiu innej osoby lub mieniu, co wynika z art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2009 roku o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. Nr 190, poz. 1474). W wizytowanej Izbie nie są umieszczani żołnierze na podstawie art. 88 ust. 1-3 ustawy o dyscyplinie wojskowej, tj. osoby skazane na karę aresztu izolacyjnego, wobec czego jednostka nie dysponuje pomieszczeniami dla żołnierzy odbywających taką karę.

Pojemność Izby wynosi obecnie 14 miejsc (5 pomieszczeń 2-osobowych i 4 pomieszczenia 1-osobowe). Jedno z pomieszczeń 1-osobowych objęto całodobowym monitoringiem. Umieszczani są w nim najczęściej żołnierze nietrzeźwi. Poza wspomnianym pomieszczeniem, monitoringiem objęty jest także korytarz Izby. Nagrania z monitoringu są nagrywane. Pojemność dysku wystarcza na nagrywanie obrazu z kamer przez ok. 6 miesięcy.

Z informacji uzyskanych od Komendanta Izby wynika, iż w roku 2010 w Izbie umieszczonych zostało 8 żołnierzy, zaś w roku bieżącym – 3 (ostatni w dniu

r.). Czas pobytu w Izbie zatrzymanych żołnierzy nie przekroczył dopuszczalnego przepisami prawa okresu.

3. Personel

W obsłudze Izby zatrudnionych jest 6 żołnierzy, w tym: Komendant Izby Zatrzymań oraz 5 profosów. W dniu wizytacji w skład zmiany wchodził: Komendant Izby oraz dyżurny profos. Jak wynika z informacji przekazanych przez Komendanta Izby, żołnierze pełniący służbę w wizytowanej jednostce, biorą udział w organizowanych raz na kwartał szkoleniach z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej. Szkolenia te odbywają się na podstawie porozumienia zawartego z

Szefem Wydziału Służby Zdrowia 6 Wojskowego Oddziału Gospodarczego w Ustce. Ponadto, każdy z żołnierzy przechodzi comiesięczne szkolenie z zakresu pełnienia służby w wojskowej Izbie Zatrzymań. Co drugi miesiąc, szkolenie to przeprowadzane jest w Oddziale Żandarmerii Wojskowej w Gdyni.

W razie potrzeby umieszczenia w Izbie kobiety-żołnierza, w czynnościach z tym związanych bierze udział przeszkolona w tym celu kobieta z Wydziału Żandarmerii Wojskowej w Ustce.

4. Warunki bytowe

W dniu wizytacji funkcjonowały wszystkie pomieszczenia. W każdym, z wyjątkiem jednego, wyposażonego jedynie w łóżko, znajdowały się podesty do spania, stoły, taborety oraz szafki na rzeczy osobiste zatrzymanych. Wyposażenie pomieszczeń pozbawione ostrych krawędzi, przymocowane zostało na stałe do podłogi. W każdym z pomieszczeń dostępny był tekst Porządku dnia i Obowiązki osoby osadzonej w Izbie.

Ściany pomieszczeń dla zatrzymanych zostały pomalowane zmywalną farbą olejną. W dniu wizytacji były czyste, bez większych uszkodzeń. Ponadto, w pokojach zamontowano uchylne okna, zabezpieczone od wewnątrz siatką stalową. Kaloryfery w salach również zabezpieczone są siatką. Temperatura panująca w salach dla zatrzymanych nie budziła zastrzeżeń przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji. Jednakże w pomieszczeniu nr 2 niesprawną była wentylacja, w związku z czym w pomieszczeniu panował zaduch. Każde z pomieszczeń wyposażone jest w przycisk instalacji przyzywowej, umożliwiający w razie potrzeby wezwanie żołnierza pełniącego służbę w Izbie.

Stan podłóg wszystkich pomieszczeń wymaga, w ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, niezwłocznej naprawy z uwagi na ich znaczne ubytki powodujące niestabilność podłoża. By zniwelować skutki ubytków, podłogi pokryto gumową wykładziną, lecz takie rozwiązanie ma charakter jedynie doraźny.

Drzwi do pomieszczeń dla osadzonych w Izbie wyposażono w dwie zasuwę, zamek mechaniczny i łańcuch zabezpieczający. Każde z nich posiada wizjer, który zapewnia odpowiednią widoczność, zabezpieczony od strony pomieszczenia szkłem hartowanym, od zewnątrz zaś przesłaną. W drzwiach, zamontowano ponadto drzwiczki służące do podawania posiłków oraz do zakładania kajdanek osobom w nich umieszczonym, zgodnie z wymogami określonymi w § 8 ust. 2 rozporządzenia. Otwarcie drzwi wejściowych do pomieszczeń dla zatrzymanych uruchamia automatycznie urządzenie dźwiękowe sygnalizujące tę czynność. Owe sygnalizacji pozbawione są niestety okna znajdujące się w pomieszczeniach dla zatrzymanych.

Pokój dyżurnego wyposażono w sygnalizację instalacji przyzywowej oraz monitor umożliwiający podgląd miejsc objętych monitoringiem. Na ścianie wywieszono Obowiązki osoby osadzonej w Izbie oraz Porządek dnia. W pomieszczeniu tym przeprowadza się kontrolę osobistą żołnierza umieszczanego w Izbie oraz odbiera się od niego przedmioty przyjmowane do depozytu. Z informacji przekazanych wizytującym przez Komendanta Izby wynika, że kontrola osobista umieszczanych w Izbie kobiet odbywa się w innym pomieszczeniu (najczęściej w wolnym pomieszczeniu dla zatrzymanych). W pokoju dyżurnego znajduje się również alkometr. W dniu wizytacji urządzenie było oddane do kalibracji.

Izba nie posiada palarni. Używanie wyrobów tytoniowych przez zatrzymanych żołnierzy możliwe jest przy wejściu na teren Izby. Godziny przeznaczone na palenie tytoniu określone zostały w Porządku dnia Izby (7.30-7.45, 14.00-14.15 oraz 18.30-18.45). Stan ten jest zgodny z rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 25 maja 2000 roku w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podległych Ministrowi Obrony Narodowej (Dz. U. Nr 44, poz. 512), które wskazuje na dopuszczalność palenia tytoniu w miejscu i czasie określonym w porządku dnia.

Na terenie Izby wyodrębniono pomieszczenie sanitarne do utrzymywania higieny osobistej oraz toaletę dla zatrzymanych żołnierzy. W umywalni znajdują się

dwa natryski oraz dwie umywalki. W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, przesłony zamontowane w natryskach, ze względu na ich niskie umiejscowienie, nie zapewniają w sposób dostateczny intymności osób korzystających z prysznicu. W skład toalety wchodzi dwa ustępy oddzielone od siebie za pomocą murowanej przegrody o wysokości ok. 1,5 m. Od frontu zamykane są na drzwiczkami zawieszonymi w połowie wysokości kabin. Poza ustępami, w toalecie zamontowano umywalkę. Drzwi obu pomieszczeń są w górnej części przeszklone. W obu pomieszczeniach zastosowano wentylację grawitacyjną. Ich ściany wyłożono glazurą, podłogi zaś terakotą. Stan pomieszczeń można określić jako dobry i nie budzący zastrzeżeń wizytujących.

Jedno z pomieszczeń spełnia rolę magazynu, w którym znajduje się pościel czysta, odzież robocza oraz środki higieniczne (pasty do zębów, mydło). Przechowuje się w nim również rzeczy osób podejrzanych o nosicielstwo chorób zakaźnych, w przeznaczonych na ten cel pojemnikach. Ponadto, w pomieszczeniu tym znajduje się szafa pancerna, w której przechowywany jest depozyt osadzonych. W osobnym magazynie składowana jest pościel i odzież brudna.

W Izbie wyodrębniono również pomieszczenie do przygotowywania lub podgrzewania posiłków. Jego wyposażenie stanowią: lodówka, kuchenka mikrofalowa, kuchenka elektryczna, czajnik, zlewozmywak, stół, krzesła oraz szafki. Stan czystości pomieszczenia nie budził zastrzeżeń wizytujących. Przebywający w Izbie zatrzymani żołnierze otrzymują suchy prowiant. Sprawdzenie dat przydatności produktów żywnościowych dostępnych w dniu wizytacji, nie ujawniło artykułów przeterminowanych. Posiłki po ich przygotowaniu, wydawane są zatrzymanym w naczyniach jednorazowych.

5. Traktowanie

Z informacji uzyskanych od Komendanta Izby wynika, że ani w 2010 roku, ani w roku bieżącym wobec żołnierzy umieszczonych w Izbie nie stosowano środków

przymusu bezpośredniego. Analiza książki skarg i wniosków nie ujawniła żadnych skarg złożonych przez żołnierzy zatrzymanych w Izbie.

W analizowanym okresie, w placówce nie miało również miejsca żadne wydarzenie nadzwyczajne. Nie złożono także żadnego zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Ponadto, nie toczą się postępowania dyscyplinarne ani karne przeciwko żołnierzom przydzielonym do obsługi Izby.

6. Prawo do informacji

W czasie wizytacji ustalono, iż podczas osadzania w Izbie każdy żołnierz jest ustnie informowany o prawach i obowiązkach, które przysługują mu w jednostce. Fakt ten należy ocenić pozytywnie, gdyż rozporządzenie nie przewiduje obowiązku takiego pouczenia, poza pouczeniem o możliwości złożenia pieniędzy do depozytu. Ponadto, jak wspomniano wyżej, w każdym pomieszczeniu przeznaczonym dla osób osadzonych znajduje się Porządek dnia Izby i Obowiązki osoby osadzonej w Izbie. Zarówno Obowiązki, jak i Porządek dnia, są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa.

7. Prawo do opieki medycznej

W Izbie nie zostało wydzielone pomieszczenie lekarskie – wszystkie badania osadzanych żołnierzy odbywają się w ambulatorium znajdującym się na terenie Wydziału Żandarmerii Wojskowej w Ustce. Brak obowiązku wydzielenia pomieszczenia lekarskiego w sytuacji, gdy na terenie tej samej jednostki wojskowej, na którym znajduje się Izba, funkcjonuje ambulatorium wynika z przepisu § 6 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia. Z informacji uzyskanych do Komendanta Izby wynika, iż każdy osadzany żołnierz jest przed przyjęciem do jednostki badany przez lekarza celem uzyskania stosownego zaświadczenia o braku przeciwwskazań do umieszczenia w Izbie.

8. Rekomendacje

Czynności przeprowadzone przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji pozwalają uznać, iż w Izbie Zatrzymań Wydziału Żandarmerii Wojskowej w Ustce – generalnie rzecz biorąc – przestrzegane są prawa osób osadzonych.

Po przeanalizowaniu nieprawidłowości, jakie pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji ujawnili podczas wizytacji, działając jednocześnie w oparciu o art. 19 *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje podjęcie działań zmierzających do:

1. wymiany wyeksploatowanych podłóg w pomieszczeniach Izby;
2. uzupełnienia brakujących elementów wyposażenia jednego z pomieszczeń dla zatrzymanych;
3. wyposażenia okien w pomieszczeniach dla osadzonych w urządzenia sygnalizujące ich otwarcie;
4. zapewnienia odpowiedniej wentylacji pomieszczeń dla zatrzymanych żołnierzy.